

Asia: LVM/417/03/2013

Hallituksen esitysluonnos tieliikennelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: Pirkanmaan kärjäoikeuden lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tieliikennelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntö 15.2.2017

Pirkanmaan kärjäoikeus on keskittänyt laajasta tieliikennepaketista antamansa lausunnon lähinnä ehdotettuun seuraamusjärjestelmään, dekriminisointiin ja niistä aiheutuvaan, syyttömyysolettamaa rapauttavaan käännettyyn todistustaakkaan.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tieliikennelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on ehdotettu siirtymistä hallinnolliseen seuraamusjärjestelmään. Lievistä liikenerikkomuksista määrättäisiin jatkossa liikennevirhemaksuksi nimetty kiinteä maksuseuraamus. Uudistamisella olisi laajoja kriminaalipoliittisia vaikutuksia, koska satojatuhansia rikkomuksia luokiteltaisiin rikosoikeusjärjestelmän ulkopuolelle.

Luonnoksessa esitetään, että hallinnollisen sääntelymallin etuna rikosprosessiin verrattuna on prosessuaalinen tehokkuus. Keskeinen elementti on niin sanottu käännetty todistustaakka, jolloin rikkomukseen syyllistyneelle asetetaan velvollisuus myötävaikuttaa oman asiansa selvittämiseen.

Rikosasiassa todistustaakka on syyttäjällä tai asianomistajalla. Se perustuu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 1 §:n 2 momenttiin, perustuslain 21 §:n 2 momenttiin ja ihmisoikeussopimusten syyttömyysolettama-artikloihin. Syyttömyysolettama edellyttää, että rikosasia käsitellään puolueettomassa tuomioistuimessa, 1) joka pyrkii aineelliseen totuuteen, 2) jossa syyttäjällä on

todistustaakka, 3) jossa epäselvissä näyttökysymyksissä noudatetaan in dubio pro reo -periaatetta ja 4) jossa syytetyllä on oikeus esittää vastanäyttöä tai pysyä passiivisena.

Syyttäjän todistustaakasta rikosasiassa johtuu, että epäillyllä ei ole velvollisuutta osoittaa itseään syyttömäksi tai osallistua aktiivisesti syyllisyytensä selvittämiseen. Rikosprosessiin kuuluvat syyttömyysolettama, itsekriminointikielto, itsekriminointisuoja ja myötävaikuttamattomuusperiaate.

Pirkanmaan kärjäoikeuden mielestä esitetty hallinnollinen sääntelymalli ja siihen sisältyvä käännetty todistustaakka ovat siinä määrin ristiriidassa perustavaa laatua olevien rikosoikeudellisten periaatteiden kanssa, että siihen on suhtauduttava varauksellisesti etenkin, kun ehdotus koskee hyvin isoa joukkoa rikkomuksia, joita ollaan luokittelemassa rikosoikeusjärjestelmän ulkopuolelle. Sen vuoksi ehdotusta on valmistelun tässä vaiheessa vastustettava. Toisaalta kysymys on vähäisistä rikkomuksista, minkä vuoksi voidaan lähteä vähimmäisvaatimuksesta, että käsittely hallinnollisessa menettelyssä tulisi ainakin rajoittaa niihin rikkomuksiin, joissa ei ole asianomistajaa tai joissa asianomistaja on antanut suostumuksensa hallinnolliseen menettelyyn. Silloinkin tulisi jatkovalmistelussa selvittää tarkemmin rajanvetoa tilanteissa, joissa teko täyttää samalla kertaa sekä hallinnolliseen menettelyyn kuuluvan teon tai tekoja että rikosoikeudelliseen menettelyyn kuuluvan teon tai tekoja.

Luonnoksessa esitetään rikesakosta luopumista tieliikennelaissa säädettyjen liikennesrikkomusten osalta, jollei teosta muualla laissa säädettäisi ankarampaa rangaistusta, ja siirtymistä liikennevirhemaksun nimellä kulkevaan kiinteärahämääräiseen seuraamukseen, joka olisi hallinnollinen.

Pirkanmaan kärjäoikeus pitää hyvänä, että ylinopeusrikkomuksissa nykyisin olevaa seuraamustasoa tarkistetaan. Muutosehdotus auttaa suhteellisuusperiaatteen aikaisempaa parempaa toteutumista. Harkittavaksi jää, onko ehdotuksen mukainen muutos riittävä verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, jossa kiinteä maksu voidaan määrätä vielä 50 kilometrin ylityksestä.

Yhteenvedona Pirkanmaan kärjäoikeus toteaa, että luonnoksessa on paljon hyviä elementtejä, mutta myös perustavaa laatua olevia ongelmakohtia, jotka edellyttävät jatkoselvitystä. Ne liittyvät syyttömyysolettaman ja itsekriminointisuojan ydinalueille.

Lausuntoa on käsitelty kärjäoikeuden johtoryhmässä.

Laamanni

Antero Nuotto

Nuotto Antero
Pirkanmaan käräjäoikeus